

UNIVERSITET TA'LIM MAYONIDA KOUCHINGLIK
TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANISH

Nigora Djampulatova

O'qituvchi, Yunus Rajabiy nomidagi O'zbek

Milliy musiqa san'ati institute

Annotasiya: *Ushbu maqolada oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini kouchinglik texnologiyalari asosida tashkil etishda zamonaviy innovatsion yondashuvlar yoritilgan. Oliy ta'limning o'quv jarayoniga kouchinglik texnologiyalarini integratsiyalashning o'ziga xosligi ko'rsatilgan. Kouchinglikning mohiyati va xususiyatlari hamda ular bilan bog'liq bo'lgan trening, maslahat va mentorlik tushunchalari ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *Kouchinglik ta'lim, texnologiya va pedagogika, ta'limot psixologiya, menejment, falsafa, mantiq va hayotiy tajriba.*

Kirish qismi: Oliy ta'limda zamonaviy o'quv jarayonining eng muhim vazifasi – amaliy ishlab chiqarish va boshqaruv masalalarini optimal hal qila oladigan yuqori malakali kadrlar tayyorlashdir. Bugungi kunda o'qituvchining har bir qadami, har qanday tashabbusi yangi pedagogik g'oyalarni joriy etish, innovatsion ta'lim texnologiyalarini izchil rivojlantirish zarurati bilan bog'liq. Zamonaviy innovatsion yondashuv nafaqat o'qituvchining orzu qilingan fazilatlarini, balki haqiqiy asosiy kasbiy vakolatlarga aylanishi kerak bo'lgan sifat jihatidan yangi shaxsiy toifalarni bilish va ulardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Oliy ta'lim sohasidagi innovatsion yo'nalishlardan biri kouchinglik – o'z predmeti, maqsadlari, falsafasi, tamoyillari, yo'nalishlari va asosiy tartibiga ega bo'lgan yangi yo'nalish hisoblanadi. Pedagogikada kouchinglikning ko'pgina asosiy tamoyillari muvaffaqiyatli qo'llanilishi mumkin. Ular o'quv jarayoniga yangicha yondashuv yaratish, interfaol elementlarni joriy etish, ham o'qituvchi, ham talabalar uchun yangi ma'no yaratish, jarayonga jalb etish, natija uchun motivatsiya

va mas'uliyatni oshirish imkonini beradi. Kouchinglik o'z ildizlarini sport sohasidan oladi va ijobiy, kognitiv va tashkiliy psixologiya metodologiyasiga asoslanadi. Hozirgi vaqtda bu ta'limot psixologiya, menejment, falsafa, mantiq va hayotiy tajriba chorrahasida rivojlanishda davom etmoqda. Shu munosabat bilan kouchinglik faoliyatining mohiyatini uning hozirgi rivojlanish darajasidan kelib chiqib aniqlash kerak.

Asosiy qism: Kouch – inglizcha soʻz boʻlib, koʻpchilik lugʻatlarda a) aravacha, manzilga yetib boruvchi arava (eski), b) professional sport boʻyicha murabbiy (bosh murabbiy), uning vazifasi palatadagilarni “tayoqni ushlab turishga” oʻrgatish unchalik koʻp emas, deb tarjima qilinadi. " 19-asrda "kouch" so'zi birinchi marta sportda (murabbiy) o'rin olgan va keyinchalik inglizlar tomonidan o'qitish, maslahat berish, ko'rsatmalar berish bilan bog'liq har qanday faoliyatni ifodalash uchun keng qo'llanila boshlandi. Angliyada "kouch" talabalarga universitet kursini o'rganishga yordam beradigan xususiy repetitorlarga berilgan nom edi. Repetitorlarning kasbiy vazifalari talabani imtihonlarga tayyorlash yoki aniqrogʻi, talabaning qayerda zaifligini, qaysi sohalarni bilishini tushunish, bilimdagi boʻshliqlarni kuchaytirishga yordam berish, uni mustaqil ishlashga undash va yordam berishdan iborat edi. Imtihonga tayyorgarlik ko'rish va imtihondan o'tishda ichki va tashqi to'siqlarni engib o'tish. Shu munosabat bilan, kouchning sifatini baholash mezonlari juda oddiy edi - talaba imtihondan o'tganligi yoki oʻtmaganligi.

XX asrning 80-yillarida zamonaviy biznesning samarali boshqaruvga boʻlgan ehtiyojiga amaliy javob sifatida vujudga kelgan kouchinglik dastlab Amerikada, soʻngra Yevropa va Osiyoda keng tarqaldi va shuhrat qozondi, tez orada mustaqil fan sifatida shakllandi. fanlararo ilmiy intizom. Angliyada "murabbiy" talabalarga universitet kursini o'rganishga yordam beradigan xususiy repetitorlarga berilgan nom edi. Repetitorlarning kasbiy vazifalari talabani imtihonlarga tayyorlash yoki aniqrogʻi, talabaning qayerda zaifligini, qaysi sohalarni bilishini tushunish, bilimdagi boʻshliqlarni kuchaytirishga yordam berish, uni mustaqil ishlashga undash va yordam berishdan iborat edi. imtihonga

tayyorgarlik ko'rish va imtihondan o'tishda ichki va tashqi to'siqlarni engib o'tish. Shu munosabat bilan, murabbiyning sifatini baholash mezonlari juda oddiy edi - talaba imtihondan o'tganmi yoki yo'qmi. XX asrning 80-yillarida zamonaviy biznesning samarali boshqaruvga bo'lgan ehtiyojiga amaliy javob sifatida vujudga kelgan kouchinglikdastlab Amerikada, so'ngra Yevropa va Osiyoda keng tarqaldi va shuhrat qozondi, tez orada mustaqil fan sifatida shakllandi. fanlararo ilmiy intizom.

Bu jarayondagi asosiy shaxslar Jon Uitmor, Tim Gallvi va Tomas J. Leonard edi. Biznesda sport yo'nalishini rivojlantirishning kashshofi Garvard universiteti bitiruvchisi, universitet tennis jamoasi sardori Tim Gallvi edi. U birinchi bo'lib sport usullarini boshqaruv va biznesga o'tkazdi. 80-yillarda, sport yo'nalishi, Tomas Leonardo va J. Whitmore sa'y-harakatlari tufayli, mashhur kitob muallifi "Perfomance uchun kouchinglik" - 1992 (GROW kouchinglik texnologiyasi) Rossiyaga kelgan kouchinglik shaklida rivojlangan. 21-asr boshlarida [5]. Moliyaviy maslahatchi bo'lib ishlaganda kouching asoschisi Tomas J. Leonard o'zining eng muvaffaqiyatli mijozlari nafaqat maslahat, balki professional faoliyatni shaxsiy qo'llab-quvvatlashga muhtojligini payqab, ushbu faoliyat turini rasmiylashtirib, "kouch" tushunchasini kiritdi, uni sportdan (ing. Kouch - tarbiyachi, instruktor, murabbiy) o'zlashtirib oldi va kouchinglik industriyasini yaratib, ajoyib natijalarga erishdi. 1994 yilda u mustaqil ilmiy intizom sifatida kouchinglikning asosiy atributlarini shakllantirgan Xalqaro kouchinglik federatsiyasiga (ICF) asos solgan. Fan sifatida kouchinglik maslahat va psixoterapiyadan ajralib chiqdi.

Agar Tomas J. Leonard kouchinglikka moliyaviy konsaltingdan kelgan bo'lsa, u holda Jon Uitmor sport kouchingligini menejment va korporativ biznesga olib keldi va korporativ kouchinglik biznes yo'nalishining asoschisiga aylandi. Bugungi kunda kouchinglikka nafaqat fan, balki sport mafkurasiga asoslangan, sportda qo'llaniladigan tamoyillar, o'xshatish va usullardan keng foydalaniladigan san'at sifatida ham qarash kerak. Zamonaviy sharoitda sport ham, menejment ham yetarlicha yuqori rivojlanish darajasiga erishganida, ularning "kuchli o'xshashligi"

dolzarb bo'lib, kognitiv, uslubiy va amaliy ahamiyatga ega bo'ladi.

Kouchinglik texnologiyasini joriy etish asosida jarayonining innovatsiyalari amalga oshirilmoqda, bu esa malaka oshirish muhiti sharoitlariga moslashgan yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashda yordam beradi. Professor-o'qituvchilar tarkibi hamda universitetga qabul qilingan talabalarning ijodiy va hayotiy faolligi ta'minlanadi. Oliy ta'lim pedagogikasida kouchinglik ko'plab pedagogik ishlarni konstruktiv tarzda hal qilish mumkin. Bu sizga ta'lim jarayonidagi bir qator muammolaridan birini hal qilish imkonini beradi - o'qituvchiga kafolatlangan natijani beradi. Qoidaga ko'ra, universitetlarda zamonaviy o'qitish o'qituvchilarning boy kasbiy tajribasini "men qilganimni qil" tamoyili asosida o'tkazishga asoslanadi. Biroq, o'quv jarayonida kouchinglik metodikasidan foydalanganda o'qituvchining roli sezilarli darajada boyib boradi. Kouchinglik texnologiyalarini puxta egallagan o'qituvchi o'quvchiga ilmiy izlanish yo'nalishini belgilashda, ayni paytda uning ichki imkoniyatlaridan unumli foydalanishga yordam beradi. Tadqiqotni olib borish jarayonida kouchinglik tadqiqotchining tizimli qarashlarini faollashtirishga yordam beradi, shuningdek, vazifalar va yuzaga keladigan qiyinchiliklar yoki muammolarni hal qilishga ijodiy yondashishni ta'minlaydi.

Kouchinglik bilan uyg'unlashgan professional tajriba zamonaviy muammolarni ijodiy hal etishga qodir bo'lgan o'z ishining haqiqiy ustasini tarbiyalash imkonini beradi. Natijada shuni aytishimiz mumkinki, kouchinglik mashg'ulot sifatida kognitiv ko'nikma va qobiliyatlarni rivojlantirishga, yangi fikrlash strategiyalarini shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, asosiy e'tibor o'tgan natijalarga emas, balki yangi materialga qaratiladi. Kouchinglik texnologiyalarining asosiy harakatlantiruvchi kuchi shundan iboratki, o'ziga mos usullarni qo'llash jarayonida murabbiy-o'qituvchi nafaqat o'quvchida o'ziga bo'lgan ishonchni shakllantirishga, balki unga o'z-o'zini tarbiyalash texnologiyasini ham o'tkazishga intiladi. Innovatsion jarayon g'oyalarni izlash va tanlash, tadqiqot va sintez, generatsiya (divergentsiya) va tahlil (konvergentsiya) davrlarini almashadi.

Albatta, yangi ishlab chiqilgan ijodiy g'oyalar qabul qilinsa, muammoning tubdan chiqishini topish juda yuqori darajada bo'ladi. quyidagi shu muammoga turlicha qarash va hamkasblarning fikrlarini tinglash orqali tinglovchilar ko'rinmas narsadan tashqari yangi tuzatishlarni izlashga ilhomlantiradi. G'oyalarni boshqarish jarayoni tinglovchilarni ilhomlantiradigan innovatsionlar orqali amalga oshirish mumkin. Shunday qilib, kouchinglik o'qituvchilarga ham, talabalarga ham atrofdagi dunyoga, mavjud bo'lgan qarashlarini o'rganishni tavsiya qiladi. Kouchinglik asosidagi texnologiya ijodkorlikning jadal o'sishini rag'bat etadi va ta'lim jarayonining muloqoti va o'zaro munosabatlari sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Uyushtirilgan va to'g'ri boshqariladigan ijodiy faoliyat ijodiy g'oyalarning muvaffaqiyatli shakllanishiga olib keladi. Yetarli miqdordagi innovatsion g'oyalar yaratilgan bo'lsa, siz keyingi bosqichga o'tishingiz mumkin - konvergenstsiya jarayonidan foydalangan holda eng yaxshi yechimni tanlash - ilgari surilgan g'oyalarni baholash va tartiblash. [2]

Albatta, ko'plab o'qituvchilar o'z talabalariga dars berishda kouching yondashuvidan foydalanishgan, bu talabalar uchun ham, o'qituvchilar uchun ham juda samarali. Talabalar uchun bu usulning samaradorligi shuni anglatadiki, o'quvchilarning har biri o'qituvchi u bilan ishlayotganini tushunishi va butun guruh emas, balki aniq o'z natijasiga erishish uchun harakat qiladi. O'qituvchi tomonidan murabbiy bilan ishlashning samaradorligi shundan iboratki, u o'z fikr-mulohazalarini oladi, aniq natijalarni tahlil qiladi va keyingi guruh bilan ishlashda uning mashg'ulotlari samaraliroq bo'ladi. Xorijiy tadqiqotchilar tajribasi shuni ko'rsatadiki, kouchinglik samaradorligi an'anaviy o'qitish usullaridan ustundir. O'rganish nafaqat o'quvchilarga bilim berish va ularning malakasini o'rgatish funksiyasiga aylanadi, balki o'rganishga qiziqishni rag'batlantirish, onglilikka intilish, kuchli tomonlarini rivojlantirish, shaxsning imkoniyatlarini ochish va o'qitish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish funksiyasini amalga oshiradi. Shu munosabat bilan, o'quv materialini taqdim etishda "kouchinglik" yondashuvi samarali va sifatli ta'limning eng muhim tarkibiy qismlaridan biriga aylanadi. Sinfda kouching yondashuvi qanday qurilgan?

Bu, birinchi navbatda, maqsad va vazifalarni aniqlashtirishdir. Kelgusi materialning yo'nalishi, uning vazifalari va tinglovchilar tomonidan ushbu materialdan amalda foydalanish usullari aniqlanadi. Masalan, kelgusi darsda nima muhokama qilinadi va taklif qilingan material tinglovchi tomonidan ma'lum bir holatda qanday ishlatilishi mumkin. Kouchning vazifasi har bir tinglovchiga etakchi savollar yordamida o'zini aniqlash va fikr-mulohazalarini olishda yordam berishdir. Shu munosabat bilan aytishimiz mumkinki, kouchinglik- bu ma'lumot to'plash uchun emas, balki odamni o'zini tinglashga taklif qilish, unga g'oyalar yaratish va uning echimlarini olishga yordam berish uchun kuchli savollar berish qobiliyatidir. Kuchli savollar introspektsiyani taklif qiladi, qo'shimcha yechimlarni taklif qiladi va ijodkorlik va tushunchaga olib keladi. Kuchli savollar odamni ichkariga yoki kelajakka qarashga undaydi.

O'quv jarayonida qo'llaniladigan kuchli ochiq savollar metodologiyasi ong doirasini kengaytirish, javob va yechimlarni izlashni rag'batlantirish, mantiqiy va sabab-oqibat munosabatlarini o'rnatish, chuqur tahlil qilishga yordam beradi. Ikkinchi qadam bu maqsadga erishish yo'llarini aniqlash bo'ladi. Bunga erishish uchun qanday qadamlar qo'yilishi kerak. Tabiiyki, dastlabki ikki bosqich juda muhim, ammo bu bosqichlarning ahamiyati va amalga oshirilishini tushunish ham muhimdir. Tinglovchi uchun ma'lum bir qadam zarurligini tushunish muhimdir. Agar tushunish paydo bo'lsa, qiziqish ko'rsatiladi yoki yo'q. Va bu erda keyingi bosqichga o'tishga arziydi. Shunga asoslanib, talaba universitetda o'qishdan nimani olishi kerakligini va bu uning shaxsiy va kasbiy maqsadlariga qanchalik mos kelishini tushunadi. Bundan tashqari, tinglovchilarda o'rganish uchun qo'shimcha motivatsiya mavjud. Va eng oxirgi bosqich - bu maqsadga erishilganligini, rejalashtirilgan narsa amalga oshirilganligini va umidlar natijaga to'liq mos kelishini anglashdir.

Xulosa.

Kouchinglik o'qituvchilarga talabani individual ravishda qo'llab-quvvatlashga imkon berishidan tashqari, uning kasbiy, shaxsiy o'sishi va shaxsiy samaradorligini oshirishni belgilaydi, shuningdek, faoliyatning va umuman o'quv

guruhining yuqori samaradorligini ta'minlaydi. Amaliy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, murabbiyning shubhasiz natijalari guruhdagi munosabatlarni yaxshilash, o'quv va amaliy vaziyatlarda tez va samarali javob berish qobiliyati, o'quv jarayoni va atrof-muhitdagi o'zgarishlarga moslashuvchanlik va moslashuvchanlikdir.

Kouchinglik ko'pincha muayyan mahoratga, muayyan faoliyat sohasiga qaratilgan. Ko'p hollarda konsultatsiya ishlashga erishishga emas, balki hissiyotlar va his-tuyg'ularga qaratilgan. Kouchning metodologiyasi va vositalari interfaol muloqotga, munozara: savol-javobga (savol-javob) asoslangan bo'lib, u kouchinglik mashg'ulotlari shaklida o'tkaziladi. Kouchinglik texnologiyasi turli fanlarni o'qitish jarayonida muvaffaqiyatli qo'llanilishi mumkin, shuningdek, o'quv jarayonini takomillashtirish uchun ko'plab istiqbollarni ochadi.

ADABIYOTLAR

- 1.V. Timoti Gallvey. Ishning ichki o'yini: diqqatni jamlash, o'rganish, zavqlanish va ish joyidagi harakatchanlik. -M.: "Alpina biznes kitoblari", 2005. - 252 b.
2. Kotelnikov V.Yu. Ten3: Upravlenie innovatsiyami: strategik podxod. Gibkie korporativnye strategiyasi vyjivaniya va liderstva v novoy ekonomike. — M.: Eksmo, 2007. — 96 s. — (Biznes-kouch).
3. Smirnov V.N. «Sporting — menedjment pobed! Teoriya va amaliyot sovremennogo menedjmenta: ot taylorizma do sportinga». — SPb.: Erida-Biznes, 2011. — 240 s.
4. Yakubov O.A. Oliy harbiy ta'lim muassasalarida xorijiy tillarni o'qitish jarayonida assotsiatsiya metodidan foydalanish// Chet tilini o'qitishda va o'rgatishda til ko'nikmalarini rivojlantirishning dolzarb masalalari. Материалы конференции. 2022/4/6 bet.34-40
5. Якубов, Ойбек Анварович. "Военная терминология в социокультурном аспекте." Достижения науки и образования 4 (26) (2018): 22-24.
6. O. Yakubov. Application of the method of associations in the educational process. Журнал образовательный портал «Мультиурок» 2022/3/7. Ст455-457. <https://multiurok.ru/files/application-of-the-method-of-associations.html>

7. Зырянова Н.М. Коучинг в обучении подростков // Вестник практической психологии образования. – 2004. – №1. – С. 46–49.
8. Уитмор, Дж. Внутренняя сила лидера: Коучинг как метод управления персоналом / Джон Уитмор. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 309 с.
9. ORIPOVA, R., & RAXMATULLAEVA, M. (2024). INTEGRALLASHGAN TA'LIMDA TEXNOLOGIYALAR. Journal of Pedagogical and Psychological Studies, 2(2), 39–44. Retrieved from <https://imfaktor.com/index.php/jopaps/article/view/1024>
10. Раънохон Иброхимовна Орипова (2023). КАСБИЙ ТАЪЛИМДА ФАНЛААОРО АЛОҚАДОРЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ МАСАЛАЛАРИ. Oriental Art and Culture, 4 (2), 750-754.
11. Орипова (2022). «МУСИҚА МАДАНИЯТИ» ДАРСЛАРИДА ЎҚУВЧИЛАРНИ АҲЛОҚИЙ-ЭСТЕТИК ТАРБИЯЛАШ. Oriental Art and Culture, 3 (1), 627-632.
12. Рано Орипова, Раъно Орипова. Ўзбек ўлттық классикалык музыкасындағы ўлттық мотивтердің түрлері колорит национальных мотивов в узбекской национальной классической музыке. Журнал. К 89 ХХІ ғасырдағы түркі халықтарының ўлттық орындаушылық өнері: зерттеу 2022. Стр199.
13. Рано Иброхимовна Орипова, Маруф Мамирджанович Ахмедов. Формирование у подростков представления о национальной идее в музыкальных кружках. Журнал Воспитание школьников. Издатель Общество с ограниченной ответственностью Школьная Пресса 2011, Номер 5 Стр. 74-75